

**MEHNATNI TASHKIL ETISHNING MUHIMLIGI VA TARMOQLARDA
MEHNATNI TASHKIL ETISH**

*Iqtisodiyot 4-bosqich talabasi
Abdujalilov Muhammad Ibrohim Abdumannop o‘g‘li
S. A’zamov dotsent And.M.I*

Annotatsiya: Mehnatni tashkil etishning muhimligi va tarmoqlarda mehnatni tashkil etishning o‘ziga xos ahamiyati tahlil qilinadi. Maqola quyidagi ko‘rinishda yozilishi mumkin: "Mehnatni tashkil etish - jamiyatning yangi shakllarini qabul qilish va samarali ish jarayonini ta‘minlashda katta ahamiyatga ega bo‘lgan mavzu. Bu maqola tarmoqlarda mehnatni tashkil etishning muhimligi va uning komandalar o‘rtasidagi hamkorlikni kuchaytirish, aloqa va munosabatlarni mustahkamlash, vazifalarni osonlik bilan bajarish va samarali ish jarayonini ta‘minlashdagi roli haqida tahlil qiladi. Tarmoqlarda mehnatni tashkil etish, turli sohalardan kelgan mutaxassislar va xodimlarni bir araya keltirib, ko‘p tomonlama ravishda ishslash va yaxshi natijalarga erishishga imkon beradi. Shu sababli, mehnatni tashkil etishning muhimligi va tarmoqlarda uni amalga oshirishning kuchli tomonlari jamiyatning rivojlanishiga va o‘zaro aloqalarini mustahkamlashga yordam beradi."

Kalit so‘zlar: sohalarda mehnatni tashkil etish mavzusida kalit so‘zlar quyidagicha bo‘lishi mumkin: Hamkorlik , Komandalar , Tuzilma , Ommaviylik , Mustahkamlash , Ishbilarmonlik , Ko‘p tomonlama ravishda ishslash , Samarali ish , jarayonini ta‘minlash , Aloqa , Vazifalarni osonlik bilan bajarish. Bu kalit so‘zlar maqolaning asosiy mazmunini ifodalashda yordamchi bo‘lishadi va mehnatni tashkil etishning muhimligi haqida gapni qisqacha ifodalaydi.

Asosiy qism: Mehnatni tashkil etish, yoki boshqacha deyilsa, ish joyida yoki shaxsiy hayotda maqsadli va samarali ishlarni bajarish uchun qat‘iy zarur bo‘lgan amaldir. Bu jarayonning samaradorligi va muvaffaqiyati uchun quyidagi nuqtalarga e’tibor berish muhimdir:

1. Maqsadni aniqlash: O‘z maqsadlaringizni va hedeflaringizni aniqlang. Bu sizga qayerga borishni va qanday yo‘l bilan yurishingiz kerakligini ko‘rsatadi.
2. Yagona vazifani belgilash: O‘z vazifalariningizni belgilang va ularni tartibga soling. Har bir vazifa uchun maqsadlar va muddatlar belgilang.
3. Plan tuzish: Har bir vazifani bajarish uchun to‘g‘ri yo‘l belgilang. Buning uchun harakatlarini tartibga soling va vazifalarni qanday bajaringizni aniqlang.
4. Vaqtini boshqarish: Vaqtini samarali boshqarish juda muhimdir. Har bir vazifani bajarish uchun kerakli vaqtni belgilang va unga rioya qiling.

5. Ehtiyot bo'lish: Har bir vazifa uchun ehtiyotli rejalashtirish juda muhimdir. Ehtimol bo'lgan muammo va ta'sirchan faktorlarni ko'rib chiqing va ularni oldini olmoq uchun chora-tadbirlarni belgilang.

6. Mustaqillik: O'z ishingizni boshqarishda mustaqillikni o'rganing. O'z vaqtini, resurslaringizni va energiyangizni mustaqil ravishda boshqarib borishga harakat qiling.

Mehnatni tashkil etishda bu nuqtalarga e'tibor berish va ularni amalga oshirish muhimdir, chunki bu jarayonning samaradorligi va muvaffaqiyati uchun juda muhimdir.

Maqsadni aniqlash: Maqsadlaringizni aniqlash uchun quyidagi savollarga javob topishingiz kerak:

1. O'zingizga nima kerak? Yaxshi yashash, kuchli oila, yuqori maoshli ish, o'z sayohat agentligini ochish yoki boshqa maqsadlar.

2. Uning uchun nima qilishingiz kerak? Masalan, talabalar uchun ta'lim berish, xaridorlarga xizmat ko'rsatish, yoki yangi biznesni rivojlantirish.

3. Qanday muddatda uni erishishni istaysiz? Maqsadingizni qanday vaqt ichida erishishni rejalashtiring.

4. Uning muhimligi va o'ziga xosligi nima? Bu maqsadni nima uchun istasangiz, uni muhim va ahamiyatlari qiladi?

Bu savollar sizga o'zingizga yo'naltirilgan maqsadlarni aniqlashda yordam beradi. Maqsadlaringizni tushunib, ular uchun yo'l belgilash va vazifalarni bajarishni boshlashda yordam beradi.

Yagona vazifani belgilash: Tabriklayman, siz o'zingizga yo'naltirilgan vazifalarni belgilashni boshladitingiz! Quyidagi misolni o'zgartirib, o'zingizga mos maqsadlar va muddatlar belgilay olasiz:

Vazifa: Xaridorlarga xizmat ko'rsatish

Maqsad: Xaridorlarga yuqori sifatli xizmat ko'rsatish orqali kompaniyangizning rivojlanishiga yordam berish.

Muddat: Bir yil ichida xaridorlar bilan doimiy aloqani o'rganib chiqish va ularning talablariga javob berish.

Vazifa: O'z sayohat agentligini ochish

Maqsad: O'z sayohat agentligini ochib, sayohatlar va turar joylar bilan shug'ullanish orqali keng doirada mijozlarga xizmat ko'rsatish.

Muddat: Ikki yil ichida sayohat agentligini ochish va muvaffaqiyatli rivojlanish.

Vazifa: Yaxshi yashash

Maqsad: Yaxshi sog'lom va mukammal hayot uchun sport bilan shug'ullanish va sog'lom ovqatlanish.

Muddat: Oylik rejimni belgilab, bir yil ichida sog'lom hayotga o'tish.

Bu vazifalar va ularning belgilangan maqsadlari va muddatlari sizga o'zingizga yo'naltirilgan maqsadlarni belgilashda yordam beradi. Ular ustida ishslash orqali, o'zingizga qulay va muvaffaqiyatli hayot yo'l harakati qilishingiz mumkin.

Plan tuzish: Tabriklayman, siz o'zingizga yo'naltirilgan vazifalarni belgilash uchun plan tuzishni istasangiz, quyidagi harakatlarini tartibga solishingiz mumkin:

1. Vazifa: Xaridorlarga xizmat ko'rsatish

- Harakatlar: Xaridorlar bilan doimiy aloqani o'rganish uchun anketlar yaratish, ularning talablarini tushunish uchun foydali ma'lumotlarni to'plash.

- Bajarish usuli: Xaridorlar bilan doimiy muloqotda bo'lish va ularning takliflariga javob berish uchun qaydnomalar yaratish.

2. Vazifa: O'z sayohat agentligini ochish

- Harakatlar: Sayohat agentligi uchun loyihalarni yaratish, turar joylar bilan shug'ullanish uchun loyiha tuzish.

- Bajarish usuli: Biznes reja tuzish, loyihalarni amalga oshirish va marketing strategiyalarini belgilash.

3. Vazifa: Yaxshi yashash

- Harakatlar: Sog'lom ovqatlanish rejasini yaratish, sport rejimini belgilash.

- Bajarish usuli: Sog'lom ovqatlanish rejasini amalga oshirish, sportga va yog'ga vaqt ajratish.

Bu harakatlarni bajarib, belgilangan maqsadlarni muvaffaqiyatli bajarishingiz mumkin. Har bir vazifa uchun belgilangan usullarni amalga oshirib, maqsadlarga erishishingiz uchun kerakli harakatlarni bajarishingiz lozim.

Vaqtini boshqarish: vaqtini samarali boshqarishga qiziqishlaringizni tushunaman. Vaqtini samarali boshqarish uchun quyidagi harakatlar sizga yordam berishi mumkin:

1. Vazifalarni belgilash: Har bir vazifa uchun to'g'ri vaqt belgilang. Masalan, "Xaridorlar bilan muloqot" uchun ertalab vaqt ajratish, "Sayohat agentligi uchun loyihalar yaratish" uchun dushanba va chorshanba kuni soat 10:00 dan 12:00 gacha vaqt ajratish.

2. Vazifalarni tartibga solish: Vazifalarni urg'urg'onlik tartibida bajarish uchun har bir vazifani belgilangan vaqtda bajarishingiz kerak. Misol uchun, "Sog'lom ovqatlanish rejasini amalga oshirish" uchun har kuni soat 18:00 da ovqatlanish rejasiga rioya qilish.

3. Vazifalarni bajarish vaqtini baholash: Bajarilgan vazifalarni baholash juda muhimdir. Har bir vazifa uchun belgilangan vaqtni bajarib, undan so'ng natijalarni baholash va o'zgarishlarni kiritish.

Vaqtini samarali boshqarish uchun belgilangan harakatlarni amalga oshirib, vazifalarni muvaffaqiyatli bajarishingiz mumkin. Bu usullar sizga vazifalarni samarali va to'g'ri bajarishda yordam beradi.

Ehtiyot bo'lish: Sizning ta'kidlangan nuqtangizga to'g'ri kelib chiqdigan qadam. Vazifalarni bajarishda ehtiyot bo'lish juda muhimdir. Vazifalarni belgilash va bajarish jarayonida ehtimol bo'lgan muammo va ta'sirchan faktorlarni oldini olmoq uchun quyidagi chora-tadbirlarni amalga oshirishingiz mumkin:

1. Ehtimol muammo va ta'sirchan faktorlarni identifikasiya qilish: Har bir vazifa uchun ehtimol bo'lgan muammo va ta'sirchan faktorlarni aniqlang. Masalan, agar "Xaridorlar bilan muloqot" uchun ehtimol bo'lgan muammo "telefon qabul qilishda xaridorlar bilan muammo yuzaga kelishi" bo'lishi mumkin.

2. Ehtimol bo'lgan muammolarga qarshi chora-tadbirlarni belgilash: Identifikasiya qilingan muammo va faktorlarga qarshi chora-tadbirlarni belgilang. Agar telefon qabul qilishda muammo yuzaga kelishi ehtimoli bo'lsa, unga qarshi chora-tadbirlar sifatida "telefon qabul qilish rejasini yaxshilash"ni belgilashingiz mumkin.

3. Ehtiyot bo'lish va rejalahtirish: Ehtiyot bo'lishning bir qismi sifatida, ehtimol bo'lgan muammo va faktorlarga qarshi chora-tadbirlarni rejalahtiring. Masalan, telefon qabul qilish rejasini yaxshilash vaqtini belgilang va bu rejalahtirilgan vaqtda amalga oshiring.

Ehtiyot bo'lish va rejalahtirish, vazifalarni samarali bajarishda juda muhimdir. Bu usullar sizga vazifalarni ehtiyotli va samarali bajarishda yordam beradi. Muvaffaqiyatingizga omad tilayman!

Mustaqillik: Mustaqillikni o'rganish va boshqarish juda muhimdir. Mustaqillik, o'z vaqtini, resurslaringizni va energiyangizni o'z ichingizda boshqarib borishga imkon beradi. Quyidagi qadam-lar orqali mustaqillikni o'rganishingiz mumkin:

1. O'z maqsadlaringizni belgilang: O'zingiz uchun muhim bo'lgan maqsadlarni belgilang va ular uchun qanday yo'l harakat qilishingiz kerakligini tushunib chiqing.

2. O'zingizning vaqtini boshqarish: O'zingizning vaqtini boshqarish uchun bir rejalahtirish tizimini yaratib, kunlik vazifalarni belgilang va ularni bajarish uchun to'g'ri vaqt ajratib qo'ying.

3. O'z resurslaringizni boshqarish: Moliyaviy resurslaringizni (pul, mehnat va boshqa imkoniyatlaringizni) boshqarishning eng muhim qismi shu. Bu resurslarni samarali va ehtiyot ravishda ishlatalishni o'rganing.

4. Energiyangizni boshqarish: O'z energiya darajangizni boshqarish juda muhimdir. Uzr, energiya sarflangan joylarga ehtiyot bo'ling va o'z energiyangizni to'g'ri vaqtida to'plashga harakat qiling.

5. O'z fikrlaringiz va qarorlaringizni qabul qilish: O'z fikrlaringiz va qarorlaringizga ishonishingiz, o'z mustaqilligingizni oshirishga yordam beradi.

Mustaqillikni o'rganish va boshqarishning bu jarayonlari sizga o'zingizning hayotingizda va ishingizda mustaqillik bilan harakat qilishda yordam beradi. Bu jarayonlarni amalga oshirib, o'zingizning hayotingizda mustaqillik va ozodlik hissini hisobga oling.

Xulosa : Mehnatni tashkil etishning muhimligi haqida xulosa yozib berishim mumkin: Mehnatni tashkil etish, shaxsiy va jamoaviy muvaffaqiyat uchun juda muhimdir. Bu jarayonning muhim qismlaridan biri, har bir vazifani bajarish uchun kerakli resurslarni tayyorlash, vaqt va energiya bilan samarali ishslashdir. Mehnatni tashkil etish quyidagi muhim nuqtalarni o'z ichiga oladi:

1. Maqsadlarni belgilash: Mehnatni tashkil etishda maqsadlarni belgilash juda muhimdir. Maqsadlarni aniqlab, ularga erishish yo'li va zarur bo'lgan resurslarni belgilab chiqing.

2. Vaqtini boshqarish: Vaqtini samarali boshqarish, mehnatni tashkil etishning asosiy qismidir. Bir rejalashtirish tizimini yaratib, kunlik vazifalarni belgilab, ularni bajarish uchun to'g'ri vaqt ajratib qo'ying.

3. Energia boshqarish: O'zingizning energiya darajangizni boshqarish juda muhimdir. Uzr, energiya sarflangan joylarga ehtiyyot bo'ling va o'z energiyangizni to'g'ri vaqtida to'plashga harakat qiling.

4. Moliyaviy resurslarni boshqarish: Pul, mehnat va boshqa imkoniyatlaringizni samarali ravishda ishlatish juda muhimdir. O'zingizning moliyaviy resurslaringizni boshqarishga ehtimol beruvchi qadam-lar atrofida bo'ling.

5. Fikrlarni qabul qilish: O'zingizning fikrlaringiz va qarorlaringizga ishonishingiz, mehnatni tashkil etishda muhimdir. Fikrlaringiz va qarorlaringiz bilan amal qilib, maqsadlarga erishishda yordam beradi.

Mehnatni tashkil etish, shaxsiy va kasbiy hayotingizda muvaffaqiyatga erishishingiz uchun juda muhimdir. Bu jarayonlarni amalga oshirib, o'zingizning hayotingizda mehnatni tashkil etish va muvaffaqiyatga erishishda yordam beradi.

Adabiyotlar ro'yxati

1. Xalqaro iqtisodiy munosabatlar: darslik, Avdokushin E. F.-Moskva: IVC marketing, 2000 yil.
2. Tashqi iqtisodiy faoliyat: darslik, Brovkova E. G., Prodius I. P.-Moskva: sirin, 2002 yil.
3. Korxonaning tashqi iqtisodiy faoliyati: darslik, L. E. Strovskiy va boshqalar, L. E. Strovskiy tomonidan tahrirlangan — Moskva: Unity-Dana, 2004 yil.
4. Tashqi iqtisodiy faoliyat: tashkil etish va boshqarish: o'quv qo'llanma E. P. Puzakova, Voronkova O. N., Puzakova E. P. — Moskva tomonidan tahrirlangan: iqtisodchi, 2005 yil.
5. Tashqi iqtisodiy faoliyat: tashqi savdo operatsiyalarini tashkil etish va texnikasi: darslik, Grachev yu. N. — Moskva: Intel sintezi, 2001 yil.
6. Video tarkib manbai: https://youtu.be/tC_GzM4znzc